

IUSTITIA

PRAWO USTROJOWE

Status prawny i odpowiedzialność dyscyplinarna Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych

Marek Skwarcow*

Artykuł podejmuje próbę oceny statusu prawnego sędziego, pełniącego funkcję rzecznika dyscyplinarnego sędziów sądów powszechnych. W szczególności szerszej analizie podlegały kwestie niezawisłości sędziowskiej – unormowanej w art. 178 § 1 Konstytucji RP, będącej niezwykle ważnym elementem sprawowania urzędu sędziego i która powinna być oceniana tak z punktu widzenia sędziów, w stosunku do których podejmuje on swoje czynności, jak i z punktu widzenia osoby rzecznika dyscyplinarnego. Zdaniem autora rzecznik dyscyplinarny podejmując swoje czynności sprawuje funkcje orzecznicze. To stwierdzenie pozwala uznać, że jego ewentualna odpowiedzialność dyscyplinarna kształtować się będzie jako oczywista i rażąca obraza przepisowi, ale także może przyjąć postać uchybienia godności urzędu.

1. Uwagi wprowadzające

Rozważania na temat statusu prawnego Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych i jego zastępców należy rozpocząć od przedstawienia rozwiązań prawnych dotyczących sposobu powołania tego uczestnika postępowania dyscyplinarnego, które są zawarte w ustawie z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹. Z punktu widzenia interesujących autora zagadnień szczególne znaczenie mają zmiany ustawy następujące w latach 2017–2020, ponieważ istotnie ograniczają samodzielność tego podmiotu i czynią z Ministra Sprawiedliwości organ mający przemożny wpływ na wybór osoby rzecznika, ale także na wstąpienie i przebieg

postępowania dyscyplinarnego. W toku dalszych rozważań – porządkując kwestie terminologiczne, mianem rzecznika dyscyplinarnego autor będzie określał: Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, a także zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądach apelacyjnych i zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądach okręgowych, powołanych mocą art. 112b § 1 PrUSP, oraz tzw. „super” rzecznika dyscyplinarnego, ustanowionego na podstawie art. 114 § 1 i 2 PrUSP, co ważne – sprawujących urząd sędziego sądów powszechnych. Poza zakresem zainteresowania autora pozostanie zatem rzecznik dyscyplinarny będący prokuratorem, którego ustanowienie przewiduje art. 112b § 2 *in fine* PrUSP.

W stanie prawnym obowiązującym do 3.4.2018 r.² o wyborze rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców decydował zasadniczo samorząd sędziowski. Jednego kandydata na stanowisko rzecznika dyscyplinarnego wybierały bowiem zgromadzenia ogólne sędziów poszczególnych apelacji spośród sędziów sądu apelacyjnego i tak wybranych kandydatów zgłaszały Krajowej Radzie Sądownictwa, która spośród tych sędziów wybierała rzecznika dyscyplinarnego na okres 4 lat (art. 112 § 2 i 3 PrUSP). Wybór rzecznika dyscyplinarnego przez KRS dokonywał się w głosowaniu tajnym, bezwzględnie większością głosów, po uprzednim wysłuchaniu na posiedzeniu Rady wszystkich zgłoszonych kandydatów³. Zastępców rzecznika dyscyplinarnego wybierały natomiast dla każdej apelacji kolegia sądów apelacyjnych, a dla każdego okręgu kolegia sądów okręgowych, spośród sędziów danego sądu (art. 112 § 4 PrUSP). Rzecznik dyscyplinarny w poprzednim stanie prawnym nie miał więc żadnego wpływu na wybór zastępców w poszczególnych sądach apelacyjnych i okręgowych, i ta decyzja pozostawała w gestii organów od rzecznika dyscyplinarnego niezależnych.

Regulujący wybór rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców art. 112 PrUSP został zmieniony z dniem 3.4.2018 r. mocą ustawy z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym⁴, wprowadzającej w szczególności do polskiego porządku prawnego tzw. „Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego”. Od tego czasu rzecznika dyscyplinarnego i jego dwóch zastępców powołuje Minister Sprawiedliwości na 4-letnią kadencję (art. 112 § 2 i 3 PrUSP). Z chwilą wejścia w życie tej ustawy zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądach apela-

* Autor jest doktorem nauk prawnych, sędzią Sądu Okręgowego w Gdańsku, wykładowcą współpracującym z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego; nr ORCID: 0000-0003-0626-2661.

¹ T. jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 2072; dalej jako: PrUSP.

² Ukształtowanym na podstawie ustawy z 28.11.2003 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o prokuraturze, ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2003 r. Nr 228, poz. 2256.

³ J. Sawiński [w:] A. Górski (red.), Prawo o ustroju sądów powszechnych, Komentarz, Warszawa 2013, s. 573.

⁴ Dz.U. z 2018 r. poz. 5.

cyjnych i zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądach okręgowych powoływał pierwotnie rzecznik dyscyplinarny spośród trzech kandydatów, którzy uzyskali najwyższą liczbę głosów, wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów danego okręgu (art. 112 § 6–13 PrUSP⁵). W obecnym zaś stanie prawnym, unormowanym na podstawie ustawy z 20.12.2019 r.⁶, obowiązującej od 14.2.2020 r., zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądzie apelacyjnym i zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądzie okręgowym powołuje rzecznik dyscyplinarny. Ustawa nie określa, jakimi kryteriami kieruje się przy wyborze rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców Minister Sprawiedliwości, oraz jakimi kryteriami kieruje się rzecznik dyscyplinarny, wybierając zastępców działających przy sądach apelacyjnych i sądach okręgowych. Wylimitowanie w procedurze ich wyboru organów samorządu sędziowskiego rodzi poważne wątpliwości i daje pełne podstawy do przyjęcia, że podejmowane przez Ministra Sprawiedliwości i rzecznika dyscyplinarnego decyzje personalne mogą być arbitralne i pozbawione czytelnych i merytorycznych kryteriów. Co także warto podkreślić, ustawa dopuszcza wybór na stanowisko rzecznika dyscyplinarnego osobę uprzednio karaną dyscyplinarnie, ponieważ wymierzenie kar dyscyplinarnych określonych w art. 109 § 1 pkt 2–4 PrUSP pociąga za sobą jedynie niemożność udziału w tym okresie w kolegium sądu, orzekania w sądzie dyscyplinarnym oraz objęcia w sądzie funkcji prezesa sądu, wiceprezesa sądu lub kierownika ośrodka zamiejscowego sądu (art. 109 § 3 PrUSP). Ustawa pozwala więc wybrać sędziego skazanego uprzednio nawet na bardzo surową karę przeniesienia na inne miejsce służbowe, orzekaną za ciężkie przewinienia dyscyplinarne⁷.

2. Status prawny rzecznika dyscyplinarnego

W poprzednim stanie prawnym *Paweł Czarnecki* trafnie ujął, że rzecznik dyscyplinarny jest najważniejszą stroną czynną, stanowi *alter ego* prokuratora w postępowaniu karnym, a całokształt przepisów regulujących postępowanie dyscyplinarne wskazuje, że jego uprawnienia są bardzo szerokie, bowiem uprawnionym oskarżycielem przed sądem dyscyplinarnym we wszystkich sprawach jest rzecznik dyscyplinarny bądź jego zastępca. Wyłącza to możliwość odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego (art. 128 PrUSP) w zakresie, w którym ustawa ta statuuje udział prokuratora przed wszystkimi sądami jako oskarżyciela publicznego⁸. Rolą rzecznika dyscyplinarnego jest działanie na podstawie i w granicach prawa, zgodnie z wypracowanymi standardami etycznymi i deontologicznymi, zwyczajami oraz kulturą prawną, w celu realizacji zadań związanych z wykrywaniem i reagowaniem na przewinienia dyscyplinarne, zachowując zarazem niezbędne z punktu widzenia demokracji

konstytucyjnej elementy sędziowskiej niezawisłości⁹. Jak się jednak zdaje, umiejscowienie rzecznika dyscyplinarnego jako najważniejszej strony czynnej postępowania dyscyplinarnego, w aktualnym stanie prawnym doznaje jednak istotnego zachwiania na rzecz Ministra Sprawiedliwości, ponieważ może on nie tylko zainicjować przeprowadzenie czynności wyjaśniających, ale posiada niezwykle istotne uprawnienie wpływające na dalszy przebieg tego postępowania, skoro ustawa daje mu prawo wniesienia sprzeciwu w obiektywnie długim 30-dniowym terminie, liczącym od daty doręczenia odpisu postanowienia, skutkującego koniecznością wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a wskazania Ministra Sprawiedliwości co do dalszego toku postępowania są wiążące dla rzecznika dyscyplinarnego (art. 114 § 9 PrUSP).

Określenie statusu prawnego rzecznika dyscyplinarnego zależy od ustalenia zakresu sprawowania przez sędziego swojego urzędu i odpowiedzi na pytanie, czy pojęcie to należy rozumieć wąsko – ograniczając je tylko do czynności ściśle związanych z orzekaniem (o ile funkcja rzecznika dyscyplinarnego nie łączy się z orzekaniem w postępowaniu dyscyplinarnym – co będzie przedmiotem dalszych rozważań), czy też szeroko – gdy sprawowanie urzędu sędziego dotyczy wypełnienia innych ustawowo nadanych mu kompetencji. Pochodną odpowiedzi na powyższe pytanie jest nakreślenie granic niezawisłości sędziowskiej, która przysługuje sędziemu na podstawie art. 178 § 1 Konstytucji RP – szczególnie w kontekście niezawisłości sędziego, który pełni funkcję rzecznika dyscyplinarnego.

Niezawisłość sędziowska funkcjonuje jako zasada ustrojowa. W doktrynie i orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego można wyróżnić następujące elementy kształtujące niezawisłość sędziowską:

- 1) całkowita niezależność sędziego od wszelkich wpływów i wskazówek ubocznych;

⁵ Art. 112 § 6 PrUSP został zmieniony przez ustawę z 20.7.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1443) i przewidywał wybór zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądach apelacyjnych i zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądach okręgowych przez rzecznika dyscyplinarnego spośród 6 kandydatów.

⁶ Ustawa z 20.12.2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 190); dalej jako: „ustawa represyjna”.

⁷ Wyroki SN: z 14.11.2002 r., SNO 36/02, OSNSD Nr 1–2/2002, poz. 42; z 9.5.2003 r., SNO 65/03, OSNSD Nr 2/2003, poz. 59.

⁸ *P. Czarnecki*, Postępowanie dyscyplinarne wobec osób wykonujących zawody zaufania publicznego, Warszawa 2013, s. 312; *W. Kozieliwicz*, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, s. 147; postanowienie SN z 14.3.2002 r., SNO 3/02, OSNSD Nr 1/2002, poz. 3.

⁹ *P. Kardas*, Dyscyplinowanie sędziów, Model odpowiedzialności dyscyplinarnego a zagrożenia dla niezawisłości sędziowskiej, Kraków 2020, s. 58.

¹⁰ *H. Kempisty*, Ustrój sądów, Komentarz, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1966, s. 123; *Z. Czeszejko-Sochacki*, Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Ogólna charakterystyka), PiP Nr 11–12/1997, s. 99; *P. Wiliński, P. Karlik* [w:] *M. Safjan, L. Bosek* (red.), Konstytucja RP, Konstytucja RP, t. II, Komentarz do art. 87–243, Warszawa 2016, s. 1017; wyroki TK: z 24.6.1999 r., K 3/98, OTK Nr 4/1998, poz. 52; z 14.4.1999 r., OTK Nr 3/1999, poz. 41.

- 2) całkowita niezależność w podejmowaniu wszelkich postanowień i wyroków;
- 3) całkowita niezależność w podejmowaniu czynności zmierzających do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy;
- 4) wyłączenie odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej za orzeczenia wydane na podstawie przepisów prawa, w granicach swobodnej oceny dowodów i zgodnie z własnym sumieniem;
- 5) niezależność od wpływów czynników politycznych, zwłaszcza partii politycznych;
- 6) bezstronność w stosunku do uczestników postępowania¹⁰.

Na niezawisłość sędziowską składają się dwa aspekty. Pierwszy z nich zawiera żądanie adresowane do organu sądowego i osób, które sprawują funkcję sędziowską do całkowicie samodzielnego wypełniania obowiązków zawodowych w sposób wolny od jakichkolwiek nacisków, nakazów, poleceń, interwencji, wytycznych, sugestii płynących z zewnątrz, z jakiegokolwiek pochodząby źródła, czyli obejmuje niezawisłość zewnętrzną. Drugi zaś wewnętrzny aspekt, jest ściśle powiązany z obiektywną bezstronnością, polegającą nie tylko na nieujawnianiu osobistych zapatrywań sędziego w czasie wykonywania obowiązków¹¹.

Odkodowując natomiast znaczenie pojęcia „sprawowanie urzędu sędziego” wskazuje się, że zwrot ten nie może być rozumiany zbyt szeroko i odnosi się jedynie do płaszczyzny działań orzeczniczych (jurysdykcyjnych) sędziego, nie obejmuje zatem czynności związanych z administracją sądową¹². Wąskie rozumienie tego pojęcia przyjął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 27.3.2013 r.¹³, gdy orzekając o zgodności art. 20 pkt 1 PrUSP, art. 176 ust. 2 w zw. z art. 10 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 180 ust. 5 oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP uznał, że władza sądowicza dotyczy jedynie „jądra kompetencyjnego”, polegającego na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w celu realizacji przysługującego każdemu obywatelowi prawa do sądu. Za szerokim rozumieniem omawianego terminu przemawia natomiast przekonanie, że nie może być on ograniczony do czynności *stricto* orzeczniczych, stanowiących ściśle wymiar sprawiedliwości. W jego zakres wchodzi bowiem także czynności stanowiące sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, ale jednocześnie mieścić się tu muszą także te sfery działalności sędziego, kiedy działa on zarówno jako członek składu orzekającego nie w ramach czynności orzeczniczych, jak też gdy działa jako organ sądu (przewodniczący wydziału, prezes, sędzia wizytator), oraz w ramach innych uprawnień przyznanych w drodze ustawy sądom i sędziom¹⁴. Sprawowanie urzędu sędziego ma zatem miejsce zarówno wtedy, gdy sędzia orzeka, a więc bezpośrednio realizuje swoje kompetencje w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, jak też gdy wypełnia inne obowiązki wynikające z ustawy, a przypisane sędziemu, np. bierze udział w zgromadzeniu sędziów, dokonuje czynności dowodowych na żądanie stron postępowania karnego,

występuje jako rzecznik dyscyplinarny¹⁵. Urząd sędziego, to zatem ogół czynności wykonywanych przez sędziego sprawującego powierzony mu zakres władzy sądowiczej na ściśle wyznaczonym obszarze jurysdykcji, wynikającym z określonych w akcie powołania stanowiska i miejsca służbowego. Sędzia w ramach sprawowanego urzędu wymierza sprawiedliwość i wykonuje inne zadania z zakresu ochrony prawnej, a także dokonuje czynności o charakterze administracyjnym¹⁶.

Opowiadając się za szerokim rozumieniem pojęcia „sprawowanie urzędu sędziego” przyjąć należy, że sędzia pełni funkcje orzecznicze związane z realizacją wymiaru sprawiedliwości. Jest on jednak także powołany do pełnienia szeregu innych, przewidzianych przez ustawę zadań, które chociażby pośrednio łączą się z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości. Jednym z nich jest właśnie funkcja rzecznika dyscyplinarnego¹⁷. Status prawny sędziego, będący sumą powierzonych mu kompetencji trzeba w konsekwencji oceniać z punktu widzenia niezbywalnego atrybutu władzy sądowiczej, którym jest niezawisłość sędziowska. W tym znaczeniu odwołać się należy do uregulowania przewidzianego w art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, że sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Takie rozwiązanie pozwala stwierdzić, że sfera niezawisłości sędziowskiej rozciąga się na wszystkie segmenty wchodzące w skład pojęcia „sprawowanie urzędu”. Nieprzypadkowo tym samym jak to wskazuje *Leszek Garlicki*, Konstytucja RP posługuje się właśnie tym terminem, autonomicznym wobec „wymierzania sprawiedliwości”, co daje wyraz przekonaniu, że zasada niezawisłości powinna mieć szerszy zakres odniesienia¹⁸.

Zasada niezawisłości odnosi się również do wszystkich działań sędziego, związanych z zarządzeniem procesem orzekania oraz działań podejmowanych w związku z pro-

¹¹ P. Wiliński, P. Karlik [w:] *op. cit.*, s. 1013; A. Machnikowska, O niezawisłości sędziów i niezależności sądów w trudnych czasach, Wymiar sprawiedliwości w pułapce sprawności, Warszawa 2018, s. 21 i n.; A. Świątkowski, Niezawisłość, bezstronność i niezależność – specyficzne, bezwzględnie obowiązujące, cechy zatrudnienia w zawodzie sędziego, Pal. Nr 3/2020, s. 63.

¹² B. Naleziński [w:] P. Sarnecki (red.), Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014, s. 392.

¹³ Wyrok TK z 27.3.2013 r., K 27/12, OTK-A Nr 3/2013, poz. 29.

¹⁴ P. Wiliński, P. Karlik [w:] *op. cit.*, s. 1017.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ M. Laskowski, Uchybienie godności urzędu sędziego jako podstawa odpowiedzialności dyscyplinarnej, Warszawa 2019, s. 55.

¹⁷ Za działalność, która nie łączy się z niezawisłością sędziowską słusznie zdaniem P. Wilińskiego i P. Karlika uznać należy takie czynności, którym nie dotyczą sprawowania wymiaru sprawiedliwości i wszelkich działań z nim związanych, czyli działalność społeczna, charytatywna – Konstytucja RP..., *op. cit.*, s. 1017. Istotne problemy dotyczące posiadania przez sędziego atrybutu niezawisłości dotyczą natomiast działalności naukowej, w sytuacji gdy pomiędzy sędzią a uczelnią nawiązany został stosunek pracy, który zgodnie z art. 22 § 1 KP charakteryzuje się podległością pracownika względem pracodawcy.

¹⁸ L. Garlicki, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Komentarz, t. IV, Rozdział VIII, Sądy i Trybunały, Warszawa 2005, s. 10–11.

cesem orzekania (np. ustalenie abstrakcyjnej wykładni prawa). Dotyczy też działań podejmowanych przez sądy w formach orzeczniczych, lecz nietraktowanych przez konstytucję jako „wymierzanie sprawiedliwości” (orzekanie o ważności wyborów i referendum, orzekanie o terenowych sporach kompetencyjnych), a także do wszystkich sytuacji, gdy sędzia podejmuje obowiązki jako osoba zaufania publicznego¹⁹.

Tytułem podsumowania, autor przyjmuje za *Anetę Łazarską*, że niezawisłość sędziowska nie ogranicza się jedynie do funkcji orzekania, które jak to wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 27.3.2013 r. jest „jądrem kompetencyjnym”, lecz rozciąga się na wszelkie czynności sądu, które mieszczą się w sprawowaniu przez sędziego swojego urzędu. Sędzia bowiem jest niezawisły i nie ma żadnych zwierzchników, gdy chodzi o wszystkie czynności, które wykonuje, sprawując swój urząd²⁰. Takie rozumienie niezawisłości sędziowskiej przyjął także Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 14.10.2015 r.²¹. Poza sporem pozostaje kwestia, że przymiotem niezawisłości obdarzeni są sędziowie orzekający w postępowaniu dyscyplinarnym, ponieważ takie rozwiązanie wyklucza zastosowanie wobec sędziów działań o charakterze administracyjnym²². Pełnienie natomiast przez sędziego funkcji rzecznika dyscyplinarnego wiąże się z podejmowaniem innych, charakterystycznych wyłącznie dla tego uczestnika postępowania dyscyplinarnego zadań, które *prima facie* wydawać się mogą odmienne do zasadniczego nurtu działalności sędziego, w tym także orzekającego w sądzie dyscyplinarnym. Co także istotne, przewidziana w pragmatyce zawodowej odpowiedzialność dyscyplinarna nie ma charakteru powszechnego, dotyczy tylko określonej kategorii osób, sprawujących funkcje publiczne i jest ponoszona za czyny związane z funkcjonowaniem właściwej organizacji publicznej. Jej głównym zadaniem jest dyscyplinowanie i samokontrola wyodrębnionych członków tej grupy, ze względu na specyfikę realizowanych przez nie celów i warunki ich działania oraz wynikającą stąd potrzebę zróżnicowania wymagań w zakresie standardów zawodowych lub etycznych, jakie są stawiane uczestnikom danej grupy²³. Stąd też odpowiedzialność dyscyplinarna jest sprawowana w ramach określonej grupy zawodowej – w tym przypadku sędziów – przez sędziów. Odbieranie przymiotu niezawisłości sędziowskiej sędziemu będącemu rzecznikiem dyscyplinarnym wydaje się więc nie tylko konstrukcją sztuczną, ale i przede wszystkim nieuwzględniającą normy wyrażonej w art. 178 ust. 1 Konstytucji RP. Trudno jest także uznać za trafne rozwiązanie ustrojowe, w którym ocenę zasadności zachowania się sędziego w postaci sprzeniewierzenia się niezawisłości sędziowskiej (stanowiącego jeden z najcięższych zarzutów dyscyplinarnych) oceniał będzie inny sędzia-rzecznik dyscyplinarny, który miałby być pozbawiony atrybutu niezawisłości²⁴. Nie można jednak pominąć, że wskazana uprzednio

regulacja art. 114 § 9 PrUSP dopuszczająca prawo wniesienia przez Ministra Sprawiedliwości sprzeciwu od postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, nakładająca na rzecznika dyscyplinarnego obowiązek wszczęcia postępowania dyscyplinarnego i konieczność realizowania wskazań co do dalszego toku postępowania, w sposób jaskrawo łamie niezawisłość sędziowską i stanowi niedopuszczalną ingerencję w swobodę podejmowania decyzji przez sędziego, rozumianej jako wolność od wytycznych, czy poleceń, tym bardziej, że pochodzą one nie od sądu dyscyplinarnego, tylko od przedstawiciela władzy wykonawczej, niemającego statusu sądu²⁵.

Analizując problematykę niezawisłości sędziowskiej rzecznika dyscyplinarnego, warto również określić charakter wykonywanych przez niego czynności – od momentu podjęcia czynności wyjaśniających, czyli tzw. „przeddyscyplinarnych” – o których mowa w art. 114 § 1 PrUSP, do momentu merytorycznego zakończenia tego stadium postępowania dyscyplinarnego, za które należy rozumieć bądź odmowę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, bądź umorzenie postępowania dyscyplinarnego albo skierowanie do sądu dyscyplinarnego wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej. W literaturze wypowiedziano pogląd, że rzecznik dyscyplinarny nie wykonuje czynności orzeczniczych związanych z zasadą niezawisłości, te bowiem pozostają w wyłącznej kompetencji sądów dyscyplinarnych, choć wydaje określonego rodzaju orzeczenia dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej²⁶. Podkreśla się dodatkowo, że czynnościom rzecznika nie towarzyszy działalność orzecznicza polegająca na wydaniu orzeczenia w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, co prowadzić ma do wniosku, że ta działalność polega na podejmowaniu innych czynności niż wykonywanie władzy sądowniczej²⁷. Wskazując na uprzednio wypowiedziany pogląd o przyznaniu rzecznikowi dyscyplinarnemu jako sędziemu atrybutu niezawisłości, zdecydowanie

¹⁹ *Ibidem*, s. 11; T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski [w:] J. Gudowski (red.), Prawo o ustroju sądów powszechnych, Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa, Komentarz, Warszawa 2009, s. 141 i n.

²⁰ A. Łazarska, Niezawisłość sędziowska w sprawowaniu urzędu [w:] R. Piotrowski (red.), Pozycja ustrojowa sędziego, Warszawa 2015, s. 90.

²¹ Kp 1/15, MP 2015, poz. 1045.

²² W. Kozieliwicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, Komentarz, Warszawa 2005, s. 23.

²³ R. Giętkowski, Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim, Gdańsk 2013, s. 34 i n.; W. Kozieliwicz, *op. cit.*, s. 35.

²⁴ W aktualnym stanie prawnym Minister Sprawiedliwości wprawdzie, w sprawach o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego na podstawie art. 112b § 2 PrUSP może powierzyć funkcję rzecznika dyscyplinarnego prokuratorowi, to jednak takie rozwiązanie jest nie tylko niezgodne z ideą korporacyjnej odpowiedzialności dyscyplinarnej, ale jak się zdaje ma na celu wywołanie tzw. „efektu mrożącego” wobec sędziów.

²⁵ Por. A. Łazarska, *op. cit.*, s. 105 i n.

²⁶ P. Kardas, Odpowiedzialność dyscyplinarna..., *op. cit.*, s. 95; *idem*, Odpowiedzialność dyscyplinarna rzecznika dyscyplinarnego z tytułu naruszenia niezawisłości sędziowskiej, Przegląd Prawa Konstytucyjnego Nr 4(56)/2020, s. 97.

²⁷ M. Gutowski, Odpowiedzialność cywilna rzecznika dyscyplinarnego, PPK Nr 4(56)/2020, s. 79.

więcej argumentów przemawia za przyjęciem odmiennego poglądu i uznanie, że rzecznik dyscyplinarny wykonuje działalność orzeczniczą – oczywiście z pominięciem działalności polegającej na wydawaniu orzeczeń w formie wyroków. Ta działalność zgodnie z art. 174 Konstytucji RP dotyczy bowiem merytorycznego rozstrzygnięcia w przedmiocie objętym zakresem postępowania sądowego²⁸, a w postępowaniu dyscyplinarnym przyjmującego postać orzeczenia sądu dyscyplinarnego wydanego w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, rozstrzygającego o kwestii odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionego sędziego. Za uznaniem, że czynnościom rzecznika dyscyplinarnego towarzyszy działalność orzecznicza przemawiają ponadto następujące argumenty. Artykuł 128 PrUSP stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w rozdziale o postępowaniu dyscyplinarnym stosuje się odpowiednio przepisy KPK. Oznacza to, że na podstawie art. 92 i 93 § 3 KPK rzecznik dyscyplinarny wydaje decyzje procesowe, rozstrzygające określoną kwestię prawną w postępowaniu będącą przejawem władzy tego organu. Decyzje procesowe wiążą uczestników postępowania (zwłaszcza obwinionego sędziego) i występują one w formie zarządzeń i orzeczeń – a te ostatnie przybierają w przypadku rzecznika dyscyplinarnego formę postanowień, które mają charakter imperatywny (rozstrzygający) lub przyjmują postać orzeczeń kończących postępowanie „przeddyscyplinarne” i dyscyplinarne²⁹. Klasycznym orzeczeniem imperatywnym rzecznika dyscyplinarnego jest wydanie postanowienia o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego i przedstawieniu obwinionemu sędziemu zarzutów dyscyplinarnych (art. 114 § 3 PrUSP). Istotnym *novum*, wprowadzonym mocą „ustawy represyjnej” jest nadanie rzecznikowi dyscyplinarnemu kompetencji do wydania orzeczenia imperatywnego w postaci wydania postanowienia o wykorzystaniu jako dowód materiałów uzyskanych w wyniku stosowania kontroli operacyjnej na podstawie art. 168b KPK, oraz materiałów uzyskanych na podstawie art. 237 lub 237a KPK (art. 115c PrUSP), co przyjmie postać oceny i kontroli ich uzyskania, pod kątem zgodności z prawem, wyselekcjonowania i zakresu wykorzystania tych materiałów, a następnie ich przekazania do sądu dyscyplinarnego. Powyższe uprawnienie pozwala rzecznikowi dyscyplinarnemu wkroczyć bardzo istotnie w określone przepisami Konstytucji RP prawa i wolności obywatelskie obwinionego sędziego, takie jak prawo do prywatności, wolności i tajemnicy komunikowania się³⁰. Innym przykładem orzeczeń imperatywnych są orzeczenia o oddaleniu wniosków dowodowych i ich pozostawienie bez rozpoznania z uwagi na zaistnienie tzw. „prekluzji dowodowej” (art. 114 § 4 PrUSP). Orzeczeniami kończącymi natomiast postępowanie jest postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego – kończące postępowanie „przeddyscyplinarne” i postanowienie o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego – kończące postępowanie

dyscyplinarne. Przyznanie rzecznikowi dyscyplinarnemu tych uprawnień procesowych świadczy za przyjęciem tezy, że jego działalności towarzyszy działalność orzecznicza, której sprawowanie jako pełniącemu urząd sędziemu powinien towarzyszyć przymiot niezawisłości.

3. Odpowiedzialność dyscyplinarna rzecznika dyscyplinarnego

Odpowiedzialność prawna sędziego-rzecznika dyscyplinarnego³¹, a w interesującym autora polu rozważań jego odpowiedzialność dyscyplinarna jest ściśle związana z odpowiedzialnością dyscyplinarną sędziów, w stosunku do których podejmuje swoje czynności. Jest więc ona oparta na wszystkich przesłankach wymienionych w art. 107 § 1 PrUSP, co prowadzi do wniosku, że rzecznik dyscyplinarny posiadający status sędziego może ponieść odpowiedzialność dyscyplinarną za działania lub zaniechania związane z pełnieniem powierzonej mu funkcji w razie spełnienia przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów³². Dalszej ocenie podlegać będzie odpowiedzialność dyscyplinarna ukształtowana na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 14.2.2020 r. i obejmująca przewinienia służbowe w postaci oczywistej i rażącej obrazy prawa i uchybienie godności urzędu, których rzecznik dyscyplinarny może się dopuścić, pełniąc powierzoną mu funkcję. Dodane mocą „ustawy represyjnej” nowe przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej³³ z uwagi na ich genezę oraz nieostry charakter pozostaną zatem poza zakresem zainteresowania.

Granice odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego sądów powszechnych wytyczają zatem takie czyny, które można określić jako:

- dyscyplinarnie bezprawne;
- godzące w dobra chronione w stopniu większym niż znikomy i oceniane z punktu widzenia tzw. „szkodliwości korporacyjnej”;
- zawinione;

²⁸ P. Wiliński, P. Karlik [w:] *op. cit.*, s. 974.

²⁹ Por. T. Grzegorzczak [w:] T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011, s. 403; R. Koper [w:] J. Zagrodnik (red.), *Proces karny*, Warszawa 2019, s. 309–310.

³⁰ M. Skwarcow, *Formuła zgody następczej według treści przepisu art. 168b Kodeksu postępowania karnego*, Pal. Nr 6/2021, s. 6 i n.

³¹ Rzecznik dyscyplinarny ponosi także odpowiedzialność cywilną za swoje działania – zob. M. Gutowski, *Odpowiedzialność cywilna...*, *op. cit.*, s. 75 i n.

³² Por. P. Kardas, *Odpowiedzialność rzeczników dyscyplinarnych...*, *op. cit.*, s. 109.

³³ Mocą ustawy z 20.12.2019 r. wprowadzono następujące nowe przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej:

- działania lub zaniechania mogące uniemożliwić lub istotnie utrudnić funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości;
- działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej;
- działalność publiczną niedającą się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

- przyjmujące postać przewinienia służbowego w postaci oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa;
- przyjmujące postać uchybienia godności urzędu³⁴.

Polskie rozwiązania dotyczące definicji znamion czynów będących deliktami dyscyplinarnymi sędziów sądów powszechnych, podobnie zresztą jak pozostałych grup zawodowych podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej przyjmują charakter otwarty i podkreśla się, że delikty dyscyplinarne są ustawowo niedookreślone, ponieważ w ich przypadku natura czynów nagannych jest inna niż czynów będących przedmiotem postępowania karnego i są one ustawowo niedookreślone z uwagi na obiektywną niemożność stworzenia katalogu zachowań zagrażających należytemu wykonywaniu obowiązków służbowych czy zachowania godności urzędu³⁵. Niemniej jednak, w przypadku ocenianego jako pierwsze przewinienia służbowego w postaci oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, rozumienie tego pojęcia powinno być przyjmowane w sposób zawężający. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy, niedopuszczalne jest ściganie sędziego w trybie dyscyplinarnym w razie popełnienia zwykłego błędu przy wykładni czy stosowaniu przepisu³⁶. W innym orzeczeniu uznał natomiast Sąd Najwyższy, że za błędy w niezawisłym orzekaniu sędzia mógłby być zupełnie wyjątkowo pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej, ale tylko za oczywiste, tj. kwalifikowane „bezprawie sądowe”, które można byłoby z góry zakwalifikować jako zamierzone umyślne, oczywiste i rażące pogwałcenie przepisów prawa, widoczne od razu dla każdego i bez wnikania w szczegóły sprawy oraz bez potrzeby analizowania stanu faktycznego i prawnego, a ponadto pod warunkiem, że usunięcie kwalifikowanych wad orzeczenia nie było możliwe przez zastosowanie prawem przewidzianych procedur umożliwiających instancyjną kontrolę i zweryfikowanie błędnego orzeczenia sądowego. Takie rozumienie znamienia „oczywista i rażąca obraza prawa” jest konsekwencją przyjęcia, że podstawą orzekania sędziego jest jego niezawisłość, który powinien rozstrzygać sprawę w sposób swobodny, nie będąc jednocześnie skrępowany groźbą wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Szczególne znaczenie niezawisłości sędziowskiej podkreślił SN w wyroku z 29.10.2003 r., w sprawie SNO 48/03³⁷, wyrażając pogląd, że wykładnia art. 107 § 1 PrUSP oraz zawartego w nim pojęcia oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa musi być dokonana w zgodzie z Konstytucją RP, a więc bez naruszenia zasady niezawisłości sędziowskiej. Nie chodzi przy tym o „niezawisłość” sędziego od przepisów prawa, ale o uwzględnienie tego, że sprawowanie urzędu sędziowskiego z istoty polega na wykładni i stosowaniu prawa, przy których mogą być popełniane błędy. Dotyczy to zwłaszcza samej istoty sprawowania urzędu sędziego, jaką jest ferowanie rozstrzygnięć. Sędzia, który przy wydawaniu wyroku byłby skrępowany zagrożeniem odpowiedzialnością dyscyplinarną w razie popełnienia błędu, zwłaszcza przy uwzględnieniu nie-

dookreślonych przesłanek przewinienia (oczywista i rażąca obraza przepisów), nie mógłby być niezawisły. Dlatego zdaniem SN należy uznać, że przewinienie dyscyplinarne w tej formie może w zasadzie dotyczyć tylko wykładni i stosowania przepisów procesowych, niewiązanych się bezpośrednio z samym orzekaniem.

Zakres granic niezawisłości sędziowskiej i jej ograniczenia związane z możliwością wszczęcia wobec sędziego odpowiedzialności dyscyplinarnej były również przedmiotem rozważań Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej poczynionych w wyroku Wielkiej Izby z 15.7.2021 r., w sprawie C-791/19³⁸. Zdaniem Trybunału niezawisłość sędziowska nie może skutkować całkowitym wyłączeniem przypadków, w których sędzia może ponosić odpowiedzialność dyscyplinarną – w sytuacjach absolutnie wyjątkowych – za treść wydanego przez siebie orzeczenia. Wymóg niezawisłości nie ma bowiem na celu tuszowania ewentualnych poważnych całkowicie niewybaczalnych zachowań ze strony sędziów, polegających np. na celowym i wynikającym ze złej wiary lub wyjątkowo poważnych i rażących zaniedbań pogwałcenia przepisów prawa krajowego i prawa Unii. Natomiast dla zachowania niezawisłości i uniknięcia w ten sposób sytuacji, w której system odpowiedzialności dyscyplinarnej mógłby przestać służyć jego celom i mógłby być wykorzystany do politycznej kontroli orzeczeń sądowych lub wywierania nacisku na sędziów, zdaniem TSUE zasadnicze znaczenie ma to, by okoliczność, że orzeczenie sądowe obarczone jest ewentualnym błędem w zakresie wykładni i stosowania przepisów lub w zakresie ustalenia stanu faktycznego lub oceny dowodów, nie mogła sama w sobie prowadzić do pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej. W konsekwencji Trybunał uznał, że konieczne jest, aby pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej w związku z wydaniem orzeczenia sądowego było ograniczone do absolutnie wyjątkowych wypadków i podlegało w tym zakresie obiektywnym i sprawdzalnym kryteriom związanym z wymogami dotyczącymi należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości,

³⁴ T. Erciński, J. Gudowski, J. Iwulski, *op. cit.*, s. 436 i n.; J. Sawiński [w:] *op. cit.*, s. 549 i n.; W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów...*, *op. cit.*, s. 72 i n.; *idem*, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów...*, *op. cit.*, s. 48 i n.; R. Giętkowski, *Odpowiedzialność dyscyplinarna...*, *op. cit.*, s. 182 i n.; M. Laskowski, *Granice deliktu dyscyplinarnego sędziego*, PPK Nr 4(56)/2020, s. 162 i n.; wyroki SN: z 27.6.2002 r., SNO 18/02, OSNSD Nr 1-2/2002, poz. 9; z 13.1.2003 r., SNO 52/02, OSNSD Nr 1/2003, poz. 2; z 19.5.2004 r., SNO 19/04, OSNSD Nr 1/2004, poz. 23; z 7.7.2004 r., SNO 26/04, OSNSD Nr 2/2004, poz. 36; z 16.5.2006 r., SNO 19/06, OSNSD Nr 1/2006, poz. 35; z 17.5.2007 r., SNO 28/07, OSNSD Nr 1/2007, poz. 45; z 7.5.2008 r., SNO 45/08, OSNSD Nr 1/2008, poz. 11; z 22.7.2011 r., SNO 31/11, OSNSD 2011, poz. 4; z 11.12.2014 r., SNO 61/14, OSNSD 20014, poz. 69; z 22.6.2015 r., SNO 34/15, OSNSD 2015, poz. 43.

³⁵ W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów...*, *op. cit.*, s. 76-77, uzasadnienie wyroku TK z 27.2.2001 r., K 22/00, OTK ZU Nr 3(41)/2001.

³⁶ Wyrok SN z 17.6.2008 r., SNO 48/08, OSNSD Nr 1/2008, poz. 14.

³⁷ Wyrok SN z 29.10.2003 r., SNO 48/03, OSNSD Nr 2/2003, poz. 60.

³⁸ Wyrok Wielkiej Izby TSUE z 15.7.2021 r., C-791/19, <https://eur-lex.europa.eu>.

a także gwarancjom mającym na celu uniknięcie wszelkiego ryzyka nacisków zewnętrznych na treść orzeczeń sądowych i wykluczenie w ten sposób w przekonaniu jednostek, wszelkiej wątpliwości co do niepodatności danych sędziów na takie naciski i ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów.

Sumując powyższe uwagi i wysuwając na plan pierwszy niezawisłość sędziowską jako fundament prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości (zagwarantowania stronom prawa do rzetelnego procesu karnego), ewentualna odpowiedzialność dyscyplinarna rzecznika dyscyplinarnego, kształtowana na podstawie art. 107 § 1 PrUSP i oceniana z punktu widzenia oczywistej i rażącej obrazę przepisów prawa, dotyczyć będzie tych jego zachowań, które są ukierunkowane na naruszanie niezawisłości zewnętrznej innych sędziów. Jak słusznie wskazuje *Piotr Kardas* odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego nie może skutkować ingerencją w sferę sędziowskiej niezawisłości i także działania rzecznika dyscyplinarnego nie mogą ingerować w tę sferę. W procesie wykładni przepisów określających podstawy sędziowskiej odpowiedzialności dyscyplinarnej, a zwłaszcza konkretyzacji i uadekwatniania znamion przewinienia dyscyplinarnego istotną rolę odrywają zasady etyki i deontologii sędziowskiej, a także wykształcone i utrwalone zwyczaje i standardy postępowania³⁹. Naruszeniem sędziowskiej niezawisłości skutkującej ewentualną odpowiedzialnością dyscyplinarną rzecznika dyscyplinarnego w postaci oczywistej i rażącej obrazę art. 178 § 1 Konstytucji RP, będą zatem takie działania, które rzecznik dyscyplinarny podejmuje, wszczynając postępowanie „przedyscyplinarne”, jak i postępowanie dyscyplinarne przeciwko sędziemu, w sytuacji gdy owe zasady etyki, deontologii sędziowskiej, wykształcone i utrwalone zwyczaje oraz standardy postępowania, oceniane w sposób obiektywny pozwalają przyjąć, że te czynności mają na celu złamać niezawisłość sędziowską sędziego i wywołać skutek w postaci tzw. „efektu mrożącego” w stosunku do tego sędziego jaki i innych sędziów⁴⁰. Innymi słowy będą to takie zachowania rzecznika dyscyplinarnego, podejmowane w sferze orzeczniczej (także dowodowej), które oceniane rozsądną miarą pozwalają uznać, że żadne przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej nie zaistniały i nie jest tym samym wymagana aktywność rzecznika dyscyplinarnego. Zgodnie ze stanowiskiem TSUE, zawartym w wyroku z 15.7.2021 r., takim bezpodstawnym działaniem może być praktyka wszczynania szeregu postępowań wyjaśniających wobec sędziów w związku z wystąpieniem przez nich do Trybunału z wnioskami o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym⁴¹. Jaskrawym wręcz przykładem wkroczenia w sferę niezawisłości sędziowskiej jest wszczęcie wobec sędziego Sądu Rejonowego w Olsztynie, delegowanego do orzekania w Sądzie Okręgowym w Olsztynie postępowania dyscyplinarnego, gdy ten sędzia, rozpoznając środek odwoławczy i wykonując wyrok TSUE

z 19.11.2019 r. w sprawach: C-585/18, C-624/18, C-625/18, chciał zbadać status prawny sędziego, który wydał orzeczenie w sądzie I instancji – zwrócił się do szefa Kancelarii Sejmu RP o przedstawienie oryginałów lub urzędowo poświadczonych odpisów dokumentów zgłoszeń kandydatów oraz wykazów obywateli i wykazów sędziów popierających kandydatów na członków nowej KRS, wybranych następnie do Rady na mocy uchwały Sejmu RP z 6.3.2018 r.⁴².

Z punktu widzenia ewentualnej odpowiedzialności dyscyplinarnej, kwestia motywacji rzecznika dyscyplinarnego, w szczególności czy podejmując czynności działa z chęci przypodobania się przedstawicielom innych władz w celu uzyskania korzyści osobistych w postaci np. awansu do sądu wyższej instancji, naruszając w ten sposób swoją niezawisłość wewnętrzną, czy też jest przekonany, że podejmuje właściwe środki i działa zgodnie z własnym sumieniem, nie ma charakteru konstytutywnego. Zdaniem *Piotra Kardasa* naruszenie przez rzecznika dyscyplinarnego będącego sędzią jego niezawisłości wewnętrznej, z racji pełnienia funkcji rzecznika dyscyplinarnego byłoby jedynie okolicznością modalną⁴³, chociaż jak się zdaje naruszenie własnej niezawisłości wewnętrznej należy oceniać surowiej, jako okoliczność wpływającą na wymiar ewentualnej kary, z punktu widzenia stopnia społecznej szkodliwości tego czynu i tzw. „szkodliwości korporacyjnej”.

Odnosząc się następnie do kwestii ewentualnej odpowiedzialności dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego z powodu uchybienia godności urzędu sędziego, istotne znaczenie ma przede wszystkim odkodowanie znaczenia tego pojęcia. Zdaniem SN godność urzędu sędziego, o której mowa w art. 178 ust. 2 Konstytucji RP, której strzec zobowiązuje się sędzia, składając ślubowanie przed Prezydentem RP i której uchybienie stanowi podstawę pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej to pojęcie odwołujące się do tradycyjnego *dignitas*; związane jest nie tylko z poczuciem własnej wartości i dumy ze sprawowania urzędu oraz z oczekiwaniem szacunku od innych osób, ale wiąże się z podwyższonymi wymaganiami i ograniczeniami wobec sędziów. Godność nabywana w chwili objęcia urzędu sędziego to atrybut zapewniający autorytet sądu i sędziego osobiście. Jest to pojęcie niedefiniowalne, ale wiąże się z wzorcem postępowania sędziego, wynikającym z przepisów prawa, norm etyki zawodowej i innych norm moralnych, spisanych i niespisanych w zbiorze etyki zawodowej sędziów. Z godnością urzędu sędziego i cechującą każ-

³⁹ *P. Kardas*, Odpowiedzialność dyscyplinarna..., *op. cit.*, s. 99.

⁴⁰ *E. Łętowska*, Władza sądownicza a pozostałe władze – stan równowagi czy jej zachwiania? [w:] *R. Piotrowski* (red.), *Pozycja ustrojowa sędziego*, Warszawa 2015, s. 144–145.

⁴¹ Akapit 115 i n. uzasadnienia wyroku TSUE z 15.7.2021 r., w sprawie C-791/19, *A.M. Świątkowski*, *Niezawisłość a odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów*, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, t. LXI, Nr 6/2020, s. 10 i n.

⁴² MP poz. 276.

⁴³ *P. Kardas*, *Odpowiedzialność dyscyplinarna...*, *op. cit.*, s. 98.

dego sędziego nieskazitelną charakteru wiąże się ustalony standard postępowania sędziego, który stanowić powinien wzór dla innych i którego efektem powinno być wzbudzenie szacunku⁴⁴. Sąd Najwyższy podkreśla także, że obowiązki sędziego wynikają ze stosunku służbowego, zaś granice, których przekroczenie oznacza popełnienie przewinienia służbowego i odpowiedzialność dyscyplinarna, wyznacza rota ślubowania, z której wynika m.in. że sędzia jest obowiązany „stać na straży prawa”, wypełniać sumiennie obowiązki sędziego, „a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości”⁴⁵. Wszystkie zatem zachowania, w których rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne w stosunku do sędziów, którzy np. podejmują debatę publiczną na temat funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, zagrożeń

związanych z osłabieniem trójpodziału władzy, niezależności sądów i niezawisłości sędziów, lub nawet występują publicznie w koszulce z napisem „Konstytucja” lub eksponują w debacie tekst tego aktu prawnego mogą być oceniane właśnie z punktu widzenia uchybienia sprawowanego urzędu sędziego, którego egzemplifikacją stanowi pełnienie funkcji rzecznika dyscyplinarnego. Trudno jest bowiem uznać, że takie działania wypełniają standard nieskazitelności charakteru, bezstronności i zachowania się z godnością, wymaganą dla pełnienia urzędu sędziego.

⁴⁴ Wyrok SN z 22.6.2015 r., SNO 34/15, OSNSD 2015, poz. 43; *M. Laskowski, Uchybienie godności...*, *op. cit.*, s. 55.

⁴⁵ Wyrok SN z 17.5.2007 r., SNO 28/07, OSNSD 2007, poz. 45.

SUMMARY

Legal status and disciplinary liability of the Disciplinary Ombudsman of the judges of common courts

The article attempts to assess the legal status of a judge acting as the Disciplinary Ombudsman of the judges of common courts. In particular, subject to a broader analysis has been the issue of judicial independence – regulated in Art. 178 § 1 of the Polish Constitution – which is an extremely important element in the exercise of the office of a judge and which should be assessed not only from the point of view of the judges with respect to whom he undertakes his activities, but also from the point of view of the Disciplinary Ombudsman. According to the author, the Disciplinary Ombudsman, by taking up his activities, performs judicial functions. This statement allows to conclude that his possible disciplinary liability will be considered as an obvious and grave contempt of that provision, but may also be regarded as violating the dignity of the office.

Key words: disciplinary ombudsman, disciplinary responsibility, judicial independence, obvious and grave offense of the law, violating the dignity of the office

REKLAMA

Prawo o ustroju sądów powszechnych

Dowiedz się więcej:

 ksiegarnia.beck.pl

 81 46 13 300

